

ES IR JAV „PRIVATUMO SKYDO“ GAIRĖS

Ižanga

Kas yra ES ir JAV „privatumo skydas“ ir kam mums jo reikia?

Europos Sąjungą (ES) ir Jungtines Amerikos Valstijas (JAV) sieja glaudūs prekybos ryšiai. Asmens duomenų perdavimas yra svarbi ir būtina transatlantinių santykių dalis, ypač šiuolaikinės globalios skaitmeninės ekonomikos sąlygomis. Daugeliui sandorių reikia rinkti ir naudoti asmens duomenis, pvz., jūsų vardą ir pavardę, telefono numerį, gimimo datą, namų ar elektroninio pašto adresą, kreditinės kortelės numerį, socialinio draudimo ar darbuotojo numerį, prisijungimo vardą, lytį ir šeiminių padėčių arba bet kokią kitą informaciją, pagal kurią galima nustatyti jūsų tapatybę. Pavyzdžiui, jūsų duomenis ES gali rinkti Amerikos bendrovės filialas ar verslo partneris, o ta bendrovė duomenis gauna ir naudoja JAV.

Taip yra, pavyzdžiui, kai perkate prekes ar paslaugas internetu, naudojantės socialinės žiniasklaidos priemonėmis arba debesijos saugojimo paslaugomis, arba jeigu esate ES įsteigtos bendrovės, kurios personalo duomenis tvarko JAV bendrovė (pvz., patronuojančioji bendrovė), darbuotojas. Pagal ES teisę, kai jūsų asmens duomenys perduodami į JAV, jiems ir toliau turi būti užtikrinta aukšto lygio apsauga.

Tam ir reikalingas ES ir JAV „privatumo skydas“. „Privatumo skydas“ leidžia perduoti jūsų asmens duomenis iš ES Jungtinėse Valstijose esančiai bendrovei, su sąlyga, kad ši tvarko (pvz., naudoja, saugo ir toliau perduoda) jūsų asmens duomenis laikydamasi griežtų duomenų apsaugos taisyklių ir apsaugos priemonių. Jūsų duomenys saugomi neatsižvelgiant į tai, ar esate ES pilietis.

Kaip veikia „privatumo skydas“?

Norint perduoti asmens duomenis iš ES į JAV, galima naudotis įvairiomis priemonėmis, kaip antai numatyti atitinkamą nuostatą sutartyje, nustatyti privalomas įmonių taisykles ir naudoti „privatumo skydą“. Jeigu naudojamas „privatumo skydas“, JAV bendrovės pirma privalo prisijungti prie šios sistemos per JAV komercijos departamentą. Bendrovių pareigos naudojantis „privatumo skydu“ nustatytos privatumo principuose. Minėtas departamentas atsako už „privatumo skydo“ valdymą ir administravimą ir užtikrina, kad bendrovės vykdytų savo įsipareigojimus. Norinti atitikti keliamus reikalavimus bendrovė turi būti parengusi privatumo principus atitinkančią privatumo politiką. Bendrovės turi kasmet pratęsti savo narystę „privatumo skydo“ sistemoje. Jeigu jos to nepadaro, jos nebegali gauti ir naudoti asmens duomenų iš ES pagal šią sistemą.

Jeigu norėtumėte sužinoti, ar JAV esanti bendrovė yra „privatumo skydo“ sistemos dalyvė, galite susipažinti su „privatumo skydo“ sąrašu Komercijos departamento interneto svetainėje (<https://www.privacyshield.gov/welcome>). Sąraše pateikiami visų „privatumo skydo“ sistemoje dalyvaujančių bendrovių duomenys ir nurodoma, kokius asmens duomenis jos naudoja ir kokias paslaugas siūlo. Taip pat galite rasti bendrovių, nebedalyvaujančių „privatumo skydo“ sistemoje, sąrašą. Tai reiškia, kad joms nebeleidžiama gauti jūsų asmens

duomenų per „privatumo skydo“ sistemą. Be to, tos bendrovės gali saugoti jūsų asmens duomenis tik jeigu įsipareigoja Komercijos departamentui toliau laikytis privatumo principų.

„Privatumo skydo“ sistemoje dalyvaujančių bendrovių pareigos ir teisės naudojant jūsų asmens duomenis

„Privatumo skydas“ suteikia jums tam tikras teises, o bendrovės privalo apsaugoti jūsų asmens duomenis pagal privatumo principus.

1. Jūsų teisė gauti informacijos

„Privatumo skydo“ sistemoje dalyvaujanti bendrovė privalo jus informuoti apie:

- jos tvarkomų asmens duomenų rūšis;
- priežastis, dėl kurių ji tvarko jūsų asmens duomenis;
- tai, ar ji ketina perduoti jūsų asmens duomenis kitai bendrovei, ir kodėl;
- jūsų teisę prašyti bendrovės suteikti jums galimybę susipažinti su savo asmens duomenimis;
- jūsų teisę pasirinkti, ar leidžiate bendrovei naudoti jūsų asmens duomenis „iš esmės kitaip“ arba atskleisti juos kitai bendrovei (teisė atsisakyti). Kai duomenys neskelbtini (t. y. duomenys, pavyzdžiui, atskleidžiantys jūsų etninę kilmę ar sveikatos būklę), „privatumo skydo“ sistemoje dalyvaujanti bendrovė turi jus informuoti, kad ji gali naudoti ar atskleisti tokius duomenis tik jums leidus (teisė dalyvauti);
- tai, kaip susisiekti su bendrove, jeigu norite pasiskųsti dėl savo asmens duomenų naudojimo;
- nepriklausomą ginčų nagrinėjimo įstaigą ES arba JAV, į kurią galite kreiptis;
- JAV valstybės instituciją, atsakingą už bendrovės pareigų pagal šią sistemą tyrimą ir vykdymo užtikrinimą;
- galimybę, kad jai gali tekti atsiliiepti į teisėtus JAV valdžios institucijų prašymus atskleisti informaciją apie jus.

„Privatumo skydo“ sistemoje dalyvaujanti bendrovė privalo pateikti jums nuorodą į savo privatumo politiką, jeigu turi viešą interneto svetainę, arba, jeigu jos neturi, nurodyti, kur galite su ja susipažinti. Ji taip pat privalo pateikti jums nuorodą į „privatumo skydo“ sistemoje dalyvaujančių bendrovių sąrašą Komercijos departamento interneto svetainėje, kad galėtumėte nesunkiai pasitikrinti, ar ta bendrovė dalyvauja „privatumo skydo“ sistemoje.

2. Jūsų duomenų naudojimo įvairiais tikslais apribojimai. Iš esmės „privatumo skydo“ sistemoje dalyvaujanti bendrovė gali naudoti jūsų asmens duomenis tik tuo tikslu, kuriuo ji tuos duomenis surinko arba dėl kurio jūs vėliau suteikėte leidimą. Jeigu ji nori naudoti jūsų duomenis kitu tikslu, svarbu, kiek naujasis tikslas skiriasi nuo pirminio:

- niekada neleidžiama naudoti jūsų duomenis tikslu, nesuderinamu su pirminiu tikslu;
- jeigu naujasis tikslas kitoks, bet susijęs su pirminiu (t. y. „iš esmės kitoks“), „privatumo skydo“ sistemoje dalyvaujanti bendrovė gali naudoti jūsų duomenis tik jeigu jūs neprieštarujete arba, jeigu tai neskelbtini duomenys, jeigu duodate sutikimą;

- jeigu naujasis tikslas skiriasi nuo pirminio, bet vis dėlto pakankamai glaudžiai su juo susijęs, kad nebūtų laikomas iš esmės kitokiu, toks naudojimas leidžiamas.

Pavyzdžiui, jeigu jūsų darbdavys perdavė jūsų asmens duomenis tvarkyti į JAV, JAV bendrovei gali būti leidžiama naudoti tuos duomenis norint pasiūlyti jums draudimo liudijimą ar pensijų sistemą, jeigu neprieštaraujate, kad jūsų duomenys būtų naudojami tokiu tikslu. Tačiau ji negali perduoti jūsų duomenų kitiems pardavėjams, kad šie galėtų siūlyti jums prekių ar paslaugų, nesusijusių su jūsų darbo santykiais.

Taip pat turite teisę rinktis, ar leisti „privatumo skydo“ sistemoje dalyvaujančiai bendrovei perduoti jūsų asmens duomenis kitai bendrovei JAV ar kitoje ne ES valstybėje. Nors tokia pasirinkimo teisė jums neužtikrinama, kai jūsų duomenys siunčiami kitai bendrovei (atstovei) tvarkyti „privatumo skydo“ sistemoje dalyvaujančios bendrovės vardu ir pagal jos nurodymus, pastaroji privalo pasirašyti su bendrove atstove sutartį, kuria ši įpareigojama užtikrinti tas pačias duomenų apsaugos priemones, kaip ir numatytosios „privatumo skydo“ sistemoje. „Privatumo skydo“ sistemoje dalyvaujanti bendrovė gali būti patraukta atsakomybėn už atstovės veiksmus, jeigu ši nesilaiko taisyklių.

3. Duomenų minimizavimas ir pareiga laikyti jūsų duomenis tik tiek, kiek būtina

„Privatumo skydo“ sistemoje dalyvaujanti bendrovė gali gauti ir tvarkyti asmens duomenis tik tiek, kiek jie susiję su tvarkymo tikslu, ir privalo užtikrinti, kad naudojami duomenys būtų tikslūs, patikimi, išsamūs ir atnaujinti. Ji gali laikyti jūsų asmens duomenis tik tiek, kiek būtina tvarkymo tikslais. Ji gali laikyti jūsų duomenis ilgiau tik jeigu jų reikia tam tikrais nurodytais tikslais, pavyzdžiui, archyvuoti visuomeniniais interesais, žurnalistikos, literatūros ir meno, mokslinių ar istorinių tyrimų ar statistinių duomenų analizės tikslais. Jeigu jūsų duomenys toliau tvarkomi šiais tikslais, bendrovė, žinoma, privalo laikytis privatumo principų.

4. Pareiga užtikrinti jūsų duomenų saugumą

Bendrovė privalo užtikrinti, kad jūsų asmens duomenys būtų laikomi saugioje aplinkoje ir apsaugoti nuo praradimo, netinkamo naudojimo, neteisėtos prieigos prie jų, neteisėto atskleidimo, keitimo ar sunaikinimo, atsižvelgiant į duomenų pobūdį ir su jų tvarkymu susijusią riziką.

5. Pareiga apsaugoti jūsų duomenis perduodant juos kitai bendrovei

Kaip minėta pirmiau (2 punkte), tam tikromis sąlygomis, atsižvelgiant į tikslą, kuriuo „privatumo skydo“ sistemoje dalyvaujanti bendrovė gavo jūsų asmens duomenis, ji gali perduoti juos kitai bendrovei. Taip gali būti, pavyzdžiui, kai bendrovė dalijasi jūsų duomenimis (su bendrove, kuri pati sprendžia, kaip tuos duomenis naudoti, t. y. su vadinamuoju „duomenų valdytoju“), jeigu tam neprieštaraujate, arba sudaro paslaugų teikimo sutartį su (pagalbinu) duomenų tvarkytoju (vadinamuoju „atstovu“). Kad ir kur duomenis gaunanti bendrovė būtų įsisteigusi, JAV arba kitur, ji privalo užtikrinti tokį patį jūsų asmens duomenų apsaugos lygį, kokį garantuoja „privatumo skydo“ sistema. Todėl „privatumo

skydo“ sistemoje dalyvaujanti bendrovė su trečiąja šalimi turi turėti sutartį, kurioje nustatomos sąlygos, kaip trečioji šalis gali naudoti jūsų asmens duomenis, ir jos pareigos apsaugoti jūsų duomenis. Pagal tokią sutartį turi būti reikalaujama, kad trečioji šalis praneštų „privatumo skydo“ sistemoje dalyvaujančiai bendrovei apie atvejus, kai ji nebegali vykdyti savo pareigų; tokiais atvejais ji privalo nutraukti duomenų naudojimą. Kai trečioji šalis veikia kaip „privatumo skydo“ sistemoje dalyvaujančios bendrovės atstovė, taikomos griežtesnės taisyklės. Šiuo atveju „privatumo skydo“ sistemoje dalyvaujanti bendrovė gali būti patraukta atsakomybėn už atstovės veiksmus, kuriais pažeidžiamos jos pareigos apsaugoti jūsų asmens duomenis.

6. Jūsų teisė susipažinti su savo duomenimis ir juos taisyti

Turite teisę prašyti „privatumo skydo“ sistemoje dalyvaujančios bendrovės suteikti jums galimybę susipažinti su savo asmens duomenimis. Tai reiškia, kad turite teisę, kad jums būtų pateikti jūsų duomenys, taip pat teisę gauti informaciją apie tikslą, kuriuo jūsų duomenys tvarkomi, tvarkomų asmens duomenų kategorijas ir gavėjus, kuriems tie duomenys atskleidžiami. Taip pat galite prašyti bendrovės pataisyti, pakeisti ar ištrinti duomenis, jeigu jie netikslūs, pasenę ar tvarkomi pažeidžiant „privatumo skydo“ sistemos taisykles. Bendrovė taip pat turi patvirtinti, ar ji turi ar tvarko jūsų asmens duomenis.

Paprastai neprivalote nurodyti priežasčių, dėl kurių prašote suteikti jums galimybę susipažinti su jūsų duomenimis, bet bendrovė gali prašyti jūsų tai padaryti, jeigu jūsų prašymas pernelyg bendro pobūdžio ar neapibrėžtas. Bendrovė turi atsiliepti į jūsų prašymą susipažinti su duomenimis per pagrįstą laikotarpį. Kartais bendrovė gali apriboti jūsų teises susipažinti su duomenimis, bet tik ypatingais atvejais, pavyzdžiui, kai suteikus galimybę susipažinti su duomenimis nukentėtų konfidencialumas ar profesinės paslapties apsauga arba kai tai nesuderinama su teisinėmis prievolėmis.

Teisė susipažinti su duomenimis gali būti ypač naudinga, jeigu jūsų asmens duomenys naudojami priimant sprendimą, kuris gali jums turėti nemenką poveikį. Tokiais atvejais, kai tai paprastai pasidaro svarbu (pvz., priimant teigiamą ar neigiamą sprendimą dėl įdarbinimo, paskolos suteikimo ir pan.), pagal JAV teisę numatomos papildomos teisės, kad galėtumėte geriau suprasti, kiek atsižvelgiama į jūsų duomenis.

7. Jūsų teisė pateikti skundą ir apginti savo teises

Jeigu bendrovė nesilaiko „privatumo skydo“ taisyklių ir pažeidžia pareigą apsaugoti jūsų asmens duomenis, turite teisę skųstis ir nemokamai apginti savo teises. „Privatumo skydo“ sistemoje dalyvaujančios bendrovės privalo užtikrinti, kad būtų numatyta galimybė, kad neišspręstus skundus tirtų nepriklausoma teisių gynimo institucija. Pavyzdžiui, jos gali rinktis alternatyvų ginčų sprendimą (ADR) arba pasikliauti nacionalinės duomenų apsaugos institucijos (DAI) priežiūra.

Taigi turite kelias galimybes pateikti skundą:

1. pačiai JAV „privatumo skydo“ sistemoje dalyvaujančiai bendrovei;
2. per nepriklausomą teisių gynimo instituciją (kaip antai ADR arba DAI);

3. JAV komercijos departamentui (tik per DAI);
4. JAV federalinei prekybos komisijai (arba JAV transporto departamentui, jeigu skundas susijęs su oro linijų bendrove ar bilietų pardavimo agentu);
5. „privatumo skydo“ komisijai (tik nepavykus apsiginti kitomis priemonėmis).

- **Alternatyvaus ginčų sprendimo institucija**

Alternatyvaus ginčų sprendimo institucija – tai privati institucija, nagrinėjanti dėl bendrovių pateiktus skundas. Rinkdamasi ADR, „privatumo skydo“ sistemoje dalyvaujanti bendrovė turi pasirinkti, ar naudosis ADR ES arba Jungtinėse Amerikos Valstijose. Tvarka, kuria pasirinkus pagal ADR nagrinėjami jūsų skundai, priklauso nuo konkrečios pasirinktos institucijos.

- **Nacionalinė duomenų apsaugos institucija**

Duomenų apsaugos institucija įsteigta kiekvienoje ES valstybėje narėje ir atsako už duomenų apsaugą ir duomenų apsaugos taisyklių vykdymo užtikrinimą nacionaliniu lygmeniu.

- **„Privatumo skydo“ komisija**

„Privatumo skydo“ komisija yra „arbitražo institucija“, sudaryta iš trijų neutralių arbitrų; tai reiškia, kad ginčai nagrinėjami neteismine tvarka. Vis dėlto šios komisijos sprendimai privalomi ir gali būti vykdytini JAV teismine tvarka. Tik jūs tam tikromis sąlygomis galite pradėti arbitražo procesą „privatumo skydo“ komisijoje (visų pirma, kai išnaudotos tam tikros kitos teisių gynimo galimybės). „Privatumo skydo“ sistemoje dalyvaujanti bendrovė tokios teisės neturi, nes arbitražas paskirtis – apsaugoti jus.

8. Teisių gynimas, kai su duomenimis susipažįsta JAV valdžios institucijos

Poveikį jūsų asmens duomenų apsaugai taip pat gali turėti JAV valdžios institucijos, joms susipažįstant su jūsų duomenimis. „Privatumo skydas“ užtikrina, kad tai būtų daroma tik tiek, kiek būtina siekiant su viešuoju interesu, kaip antai nacionaliniu saugumu ar teisėsauga, susijusio tikslo. Pagal galiojančius JAV įstatymus numatytos įvairios jūsų teisių apsaugos ir gynimo priemonės teisėsaugos srityje, bet „privatumo skydo“ sistemoje pirmą kartą sukurta speciali priemonė, naudojama tais atvejais, kai su duomenimis susipažįstama nacionalinio saugumo tikslais, vadinamasis ombudsmeno mechanizmas (žr. C dalį).

B) Kaip galiu pateikti skundą dėl „privatumo skydo“ sistemoje dalyvaujančios bendrovės?

„Privatumo skydas“ suteikia jums kelias galimybes pateikti skundą dėl bendrovės, pavyzdžiui, jeigu, jūsų nuomone, ji naudoja jūsų asmens duomenis netinkamai arba nesilaiko taisyklių.

Galite savo nuožiūra rinktis jums patogiausią ir labiausiai jūsų skundai tinkamą teisių gynimo būdą.

Skundą galite pateikti toliau nurodytais būdais.

1. Pateikti skundą JAV „privatumo skydo“ sistemoje dalyvaujančiai bendrovei. Bendrovė turi visais atvejais pateikti jums asmens, į kurį galite kreiptis tiesiogiai su prašymais ar skundais, kontaktinius duomenis. Bendrovė privalo atsiliepti į jūsų skundą per 45 dienas nuo jo gavimo. Atsakyme turi būti nurodyta, ar jūsų skundas laikomas pagrįstu; jei taip, nurodoma ir teisių gynimo priemonė, kurią bendrovė pritaikys. Bendrovė privalo nagrinėti visus gautus skundus, nebent jie būtų akivaizdžiai nepagrįsti.

2. Pateikti skundą nepriklausomai ADR institucijai, jeigu „privatumo skydo“ sistemoje dalyvaujanti bendrovė pasirinko ADR kaip nepriklausomą teisių gynimo būdą. Bendrovės interneto svetainėje turi būti pateikta atitinkama informacija ir nuoroda į ADR institucijos interneto svetainę, iš kurios turėtumėte turėti galimybę sužinoti apie jos siūlomas paslaugas ir procedūras, kuriomis reikia vadovautis. Tokios institucijos turi turėti galimybę taikyti veiksmingas teisių gynimo priemones ir sankcijas, kad galėtų užtikrinti, kad „privatumo skydo“ sistemoje dalyvaujanti bendrovė vykdo savo pareigą apsaugoti jūsų asmens duomenis. Šiuo būdu galėsite naudotis visiškai nemokamai.

3. Pateikti skundą nacionalinei duomenų apsaugos institucijai. „Privatumo skydo“ sistemoje dalyvaujanti bendrovė iš esmės gali pati pasirinkti ES DAI kaip nepriklausomą teisių gynimo instituciją. Tačiau jeigu bendrovė tvarko žmoniškųjų išteklių (personalo) duomenis, DAI priežiūra yra privaloma. Tai reiškia, kad jūs kaip darbuotojas visuomet galite kreiptis į vietos DAI, jeigu norite pateikti skundą dėl su darbo santykiais susijusių duomenų, perduotų „privatumo skydo“ sistemoje dalyvaujančiai bendrovei. Be to, net jeigu DAI neturi įgaliojimų vykdyti tam tikros „privatumo skydo“ sistemoje dalyvaujančios bendrovės priežiūrą, visada galite kreiptis į vietos DAI, kuri gali perduoti jūsų skundą vienai iš atsakingų valdžios institucijų JAV (žr. toliau).

DAI pateikia savo rekomendaciją bendrovei kuo greičiau ir bet kuriuo atveju ne vėliau nei per 60 dienų nuo skundo gavimo. Apie rekomendaciją jums bus pranešta, be to, ji bus paskelbta viešai, kiek tai įmanoma. Bendrovei turi įvykdyti rekomendaciją per 25 dienas, o jei ji to nepadaro, DAI gali perduoti bylą nagrinėti JAV federalinei prekybos komisijai, kad ji prireikus galėtų imtis vykdymo užtikrinimo veiksmų. Ji taip pat gali informuoti Komercijos departamentą apie bendrovės atsisakymą vykdyti DAI rekomendaciją; tokiu atveju bendrovė gali būti išbraukta iš „privatumo skydo“ sąrašo, jeigu ir toliau nevykdys įsipareigojimų.

Be to, jeigu iš jūsų skundo matyti, kad jūsų asmens duomenys „privatumo skydo“ sistemoje dalyvaujančiai bendrovei perduodami pažeidžiant ES duomenų apsaugos teisę, DAI taip pat gali imtis veiksmų dėl ES bendrovės, kuri siunčia tuos duomenis, ir prireikus nurodyti sustabdyti duomenų perdavimą. Taip gali būti ir tais atvejais, kai ES bendrovė pagrįstai mano, kad „privatumo skydo“ sistemoje dalyvaujanti bendrovė nesilaiko privatumo principų.

4. Pateikti skundą Komercijos departamentui. Net jeigu DAI neturi įgaliojimų vykdyti „privatumo skydo“ sistemoje dalyvaujančios bendrovės, dėl kurios teikiate skundą, priežiūrą, ji gali perduoti jūsų skundą JAV komercijos departamentui. Tai bus daroma per naują, specialiai įsteigtą kontaktinį centrą, atsakingą už tiesioginį ryšį su DAI. Jis išnagrinės jūsų skundą ir per 90 dienų pateiks atsakymą jūsų DAI. Komercijos departamentas taip pat gali perduoti skundus Federalinei prekybos komisijai (arba Transporto departamentui).

4. Pateikti skundą Federalinei prekybos komisijai. Galite pateikti skundą tiesiogiai JAV federalinei prekybos komisijai per tą pačią skundų teikimo sistemą, kuria naudojasi JAV piliečiai: www.ftc.gov/complaint. Federalinė prekybos komisija taip pat peržiūri skundus, kuriuos gauna iš JAV komercijos departamento, ES DAI ir ADR institucijų. Kaip ir Komercijos departamentas, Federalinė prekybos komisija įsteigė specialų kontaktinį centrą, kuris palaiko tiesioginį ryšį su ES DAI, kad būtų lengviau perduoti skundus ir bendradarbiauti juos nagrinėjant.

5. Pateikti skundą „privatumo skydo“ (arbitražo) komisijai. Jeigu pasinaudojus kitais teisių gynimo būdais jūsų skundas visas ar iš dalies vis dar neišspręstas arba esate nepatenkinti tuo, kaip jis nagrinėtas, turite teisę ginti savo teises dar vienu būdu: per privalomą arbitražą.

Kas gali kreiptis į arbitražą?

Svarbu žinoti, kad tik jūs, kaip privatus asmuo, dėl „privatumo skydo“ sistemoje dalyvaujančios bendrovės galite kreiptis į privalomą arbitražą.

Kada galite kreiptis į arbitražą?

Kai pasinaudojate šia teise, „privatumo skydo“ sistemoje dalyvaujanti bendrovė privalo nagrinėti jūsų reikalavimus arbitražo tvarka. Tačiau jūs galite ja pasinaudoti tik jeigu jau išnaudotos kitos teisių gynimo priemonės, t. y. jau kreiptasi į pačią bendrovę, ADR instituciją arba Komercijos departamentą. Būna kitų atvejų, kai negalite kreiptis į „privatumo skydo“ komisiją, pavyzdžiui, jeigu jūsų skundas jau buvo nagrinėjamas arbitražo tvarka; dėl jūsų skundo jau priimtas teismo sprendimas ir jūs dalyvavote tame teismo procese kaip šalis; šalys jau susitarė dėl skundo sprendimo arba kai DAI gali išspręsti jūsų skundą tiesiogiai su bendrove. FAK tyrimai gali būti vykdomi tuo pačiu metu.

Kaip kreiptis į arbitražą?

Jeigu norite pradėti arbitražo procedūrą, pirma turite oficialiai pranešti bendrovei apie savo ketinimą tai padaryti. Jūsų pranešime turi būti apžvelgti veiksmai, kurių jau ėmėtės skundui išspręsti, ir apibūdintas įtariamas pažeidimas. Taip pat galite pateikti patvirtinamuosius dokumentus ar teisės aktų tekstus, susijusius su jūsų skundu.

Kur vyks arbitražo procesas? Kokie jo pranašumai?

Arbitražo procesas vyks JAV, nes ten įsisteigusi bendrovė, dėl kurios teikiate skundą. Be to, yra keli vartotojams palankūs elementai, kurie bus jums labai naudingi:

- teisė prašyti DAI padėti jums parengti skundą;
- galimybė dalyvauti procese telefonu arba vaizdo konferencijos priemonėmis, tad nebūtina asmeniškai vykti į JAV;
- galimybė nemokamai pasinaudoti vertimo žodžiu ir dokumentų vertimo raštu iš anglų kalbos į kitą kalbą paslaugomis;

- arbitražo išlaidos (išskyrus teisininkų honorarus) padengiamos iš Komercijos departamento specialiai įsteigto fondo, į kurį „privatumo skydo“ sistemoje dalyvaujančios bendrovės moka metines įmokas.

Kiek trunka arbitražo procesas?

Arbitražo procedūra baigiasi per 90 dienų nuo jūsų pranešimo išsiuntimo bendrovei.

Kokios yra teisės gynimo priemonės?

Jeigu „privatumo skydo“ komisija randa privatumo principų pažeidimo įrodymų, ji gali nurodyti suteikti galimybę susipažinti su jūsų asmens duomenimis, juos pataisyti, ištrinti ar grąžinti.

Net jei „Privatumo skydo“ komisija negali priteisti atlyginti piniginių nuostolių, šiuo klausimu galite kreiptis į teismą. Jeigu esate nepatenkintas arbitražo rezultatu, galite jį užginčyti pagal JAV federalinį arbitražo aktą.

C) Ombudsmeno mechanizmas: kaip pateikti skundą dėl JAV valdžios institucijos

„Privatumo skydo“ sistemoje sukurtas naujas nepriklausomas teisių gynimo mechanizmas nacionalinio saugumo srityje: ombudsmeno mechanizmas.

Kas yra ombudsmeno mechanizmas?

„Privatumo skydo“ ombudsmenas yra JAV valstybės departamento vyresnysis pareigūnas, nepriklausomas nuo JAV žvalgybos agentūrų. Kartu su keliais darbuotojais ombudsmenas užtikrins, kad skundai būtų tiriami ir nagrinėjami tinkamai ir laiku ir kad jūs gautumėte patvirtinimą, kad taikytinų JAV įstatymų yra laikomasi, o jei jie pažeisti – kad padėtis ištaisyta.

Vykdydamas savo pareigas ir nagrinėdamas gautus skundus, ombudsmenas glaudžiai bendradarbiaus su kitomis nepriklausomomis priežiūros ir tyrimo institucijomis ir gaus iš jų visą jo atsakymui parengti būtiną informaciją, susijusią su stebėjimo atitiktimi JAV teisei. Šios institucijos atsako už įvairių JAV žvalgybos agentūrų priežiūrą.

Ar ombudsmeno mechanizmas taikomas tik skundams, susijusiems su asmens duomenų perdavimu JAV „privatumo skydo“ sistemoje dalyvaujančioms bendrovėms?

Ne. Šis mechanizmas skirtas ne tik „privatumo skydui“. Jis taikomas visiems skundams, susijusiems su visais asmens duomenimis ir bet koku jų perdavimu komerciniais tikslais iš ES JAV bendrovėms, įskaitant duomenis, perduotus kitomis perdavimo priemonėmis, pavyzdžiui, pagal tipines sutarčių nuostatas ar privalomas įmonių taisykles.

Kaip pateikti skundą ombudsmenui?

Pirma turėtumėte pateikti prašymą raštu savo valstybės narės priežiūros institucijai, atsakingai už nacionalinio saugumo tarnybų priežiūrą, ir (arba) nacionalinei DAI. Tai reiškia, kad galite kreiptis į valdžios instituciją, kuri jums padės jūsų gimtąja kalba.

Jūsų prašyme raštu turėtų būti pateikiama tokia informacija: jūsų prašymo pagrindas, kokio atsakymo ar rezultato tikėtės, JAV Vyriausybės subjektai, kurie, jūsų nuomone, dalyvavo stebėjimo veikloje, informacija apie kitas priemones, kurių galbūt jau ėmėtės siekdami išspręsti skundą, ir atsakymus, kuriuos galbūt jau gavote. Jūsų prašyme nebūtina įrodyti, kad JAV žvalgybos agentūros faktiškai susipažino su jūsų duomenimis.

Prieš teikiant jūsų prašymą ombudsmeniui, jis bus patikrintas siekiant patvirtinti jūsų tapatybę, faktą, kad kreipiatės tik savo, o ne vyriausybės ar tarpvyriausybės organizacijos vardu, kad jūsų prašyme pateikta visa svarbi informacija, kad jis susijęs su į JAV perduotais asmens duomenimis ir kad jūsų prašymas nėra lengvabūdiškas, nepagrįstas ar nesąžiningas, t. y. kad jis susijęs su nuoširdžiu susirūpinimu.

Kas vyksta, kai mano prašymas persiunčiamas ombudsmeniui?

Ombudsmenas išnagrinės jūsų prašymą ir, jeigu kils kokių nors klausimų ar reikės papildomos informacijos, susisieks su prašymą persiuntusia institucija.

Ombudsmeniui nustačius, kad jūsų prašymas tinkamas, jis jį perduoda atitinkamoms JAV įstaigoms. Kai prašymas susijęs su stebėjimo veiklos atitiktimi JAV teisei, „privatumo skydo“ ombudsmenas galės bendradarbiauti su viena iš nepriklausomų priežiūros institucijų, turinčių tyrimo įgaliojimus. Ombudsmenas turės gauti būtiną informaciją, kad galėtų atsakyti į skundą. Jis patvirtins, kad jūsų skundas tinkamai išnagrinėtas ir kad JAV įstatymų buvo laikomasi arba, jei ne, kad dėl JAV įstatymų nesilaikymo susidariusi padėtis ištaisyta. Atsakyme nebūs nurodyta, ar buvote stebimas JAV nacionalinių žvalgybos tarnybų.

Prašymai suteikti informacijos

Pagal Informacijos laisvės aktą (FOIA) galite prašyti galimybės susipažinti su JAV Vyriausybės dokumentais. Daugiau informacijos apie tai, kaip pateikti tokį prašymą, rasite šiose interneto svetainėse: www.FOIA.gov ir <http://www.justice.gov/oip/foia-resources>. Kiekvieno departamento viešojoje interneto svetainėje teikiama informacija apie tai, kaip galite pateikti prašymą susipažinti su dokumentais.

Vis dėlto galimybė susipažinti su įslaptinta nacionalinio saugumo informacija, trečiųjų šalių asmens duomenimis ir informacija apie teisėsaugos institucijų vykdomus tyrimus nesuteikiama. Šie apribojimai amerikiečiams ir užsieniečiams taikomi vienodai.

Ginčai dėl pagal FOIA teikiamų prašymų gali būti nagrinėjami administracine tvarka ir JAV federaliniuose teismuose. Teismas gali priimti sprendimą, ar su jūsų prašomais dokumentais neleista susipažinti pagrįstai, arba nurodyti vyriausybei suteikti galimybę susipažinti su tais dokumentais. Teismai gali nurodyti padengti advokato mokesčius, bet negali priteisti pinigines kompensacijas.

Specialiosios skundų teikimo procedūros šiose gairėse nurodomos nepažeidžiant jūsų teisės kreiptis į nacionalines duomenų apsaugos institucijas ir prašyti jų pagalbos dėl įstatymuose nustatytų jūsų teisių įgyvendinimo.